

Abimelech en Jotham

Periodethema: Richters in Israël
Richteren 9

VOORAF

Aan dit gedeelte gaat de geschiedenis van Gideon vooraf. Gideon, gekozen als richter. Hij heeft gestreden tegen het volk van de Midianieten. Deze geschiedenis spreekt vaak tot de verbeelding van kinderen. In het gedeelte van vandaag gaat het niet over Gideon, hij is gestorven, maar over zijn nageslacht.

UITLEG VAN DE TEKST

Vers 1-3

De richter Gideon (= Jerubbaäl) is gestorven. Hij was getrouwd met veel vrouwen en had wel 70 zonen. Verder heeft Gideon ook een zoon van een bijvrouw of slavin, Abimelech (vers 18 en Richteren 8:30-31). Deze vrouw stamt waarschijnlijk af van het Kanaänitische geslacht van Hemor (vers 28 en Genesis 34) en woont daarom niet bij Gideon in Ofra, maar in Sichem. Daar is Abimelech ook opgegroeid. Deze vrouw dacht anders over de dingen dan Gideon. Dat blijkt uit de naam die zij haar zoon gaf. Abimelech betekent namelijk: mijn vader is koning. Maar Gideon wilde helemaal geen koning zijn. In plaats daarvan had hij er op gewezen dat de HEERE over Zijn volk heersen moet (Richteren 8:22-23). Volgens de moeder van Abimelech een gemiste kans en dat zal ze Abimelech vast wel hebben verteld. Nu zijn vader gestorven is, ziet Abimelech zijn kans schoon. Hij gaat naar Sichem om met de mensen te praten over de opvolging van Gideon. Hij stelt het de mensen van Sichem zo voor, dat een versnippering van de macht over de 70 zonen van Gideon niet aantrekkelijk is en dat ze daarom hem tot koning moeten kiezen.

Vers 4-6

De Sichemieten steunen Abimelech door hem geld te geven. Daarmee huurt hij 70 criminelen die hem moeten helpen zijn broers te vermoorden. Hij laat zijn broers één voor één bij zich brengen om ze vervolgens op één en dezelfde steen te doden. Op één na: Jotham. Daarna wordt Abimelech door de vrije burgers van Sichem als koning ingehuldigd.

Vers 7, 21

Sichem ligt tussen de bergen Ebal en Gerizim in. Vanaf de berg Gerizim spreekt Jotham de Sichemieten toe. Na zijn rede vlucht Jotham.

Vers 8-15

De eerste helft van Jothams rede is een fabel waarin de bomen in het bos op zoek gaan naar een koning. Eerst wordt de grote en sterke olijfboom gevraagd; daarna de vijgenboom; vervolgens de kleinere wijnstok en tenslotte de nietige doornstruik. De eerste drie geven hun vruchten voor de mensen op hun tijd. De doornstruik dient hooguit als brandhout. Op voorwaarde dat de bomen zich vernederen door een plekje in zijn schaduw te zoeken, wil de doornstruik koning zijn. De doornstruik zelf denkt dat hij nu heel wat is. Hij dreigt dat hij iedereen die zijn gezag niet erkent met vuur zal vertieren. Met deze fabel geeft Jotham de dwaasheid aan van de mensen die zich gewillig onder een tiran stellen.

Vers 16-20

In de tweede helft van zijn rede vraagt Jotham aan de mensen of zij het beste hebben gezocht voor héél het gezin van Gideon. Voor al het goede dat

Gideon voor Israël had mogen betekenen, waren ze dat verplicht (vers 17 en Richteren 8:35). Cynisch roept Jotham naar de burgers van Sichem dat als zij vinden dat ze goed hebben gehandeld ('in waarheid en oprechtheid') door 70 man te doden en Abimelech tot koning te verheffen, ze dan maar moeten proberen blij te zijn met hun nieuwe koning; en de koning met hen. Maar als ze niet goed hebben gehandeld – en daar is Jotham van overtuigd – dan zullen de koning en de burgers elkaar verteren. Deze woorden zijn bedoeld als een vervloeking (vers 57).

Vers 22-23

Na drie jaar gaat het verkeerd tussen Abimelech en zijn onderdanen. De relatie verslechtert meer en meer, totdat er een burgeroorlog uitbreekt. De volgende fasen kunnen worden onderscheiden: 1. De rooftochten van de Schemieten (vers 25); 2. De strijd tussen Abimelech en Gaäl (vers 26-44); 3. De verwoesting van Sichem en de toren (vers 45-49); 4. De belegering van Tebez en de toren (vers 50-55).

Vers 25

De burgers raken ontevreden over hun koning. Hij woont zelfs niet eens in hun stad. Ze hadden ook wat meer profijt van hun koning verwacht. Als Abimelech het ze niet brengt, dan pakken ze het zelf wel. Daarom gaan ze de reizigers op de wegen rondom de stad beroven. Daarmee komt Abimelech in een kwaad daglicht te staan, want nu raakt hij bekend als de koning die de orde niet kan handhaven. Tot een openlijke opstand tegen Abimelech komt het echter nog niet.

Vers 26-44

De situatie verslechtert als ene Gaäl met zijn roversbende naar Sichem verhuist. Deze Gaäl is ook niet zo ingenomen met Abimelech. Hij weet het vertrouwen van de burgers te winnen. Op het oogstfeest verwijt Gaäl de burgers van Sichem dat ze eigenlijk niet durven. Als hij het voor het zeggen had, wist hij het wel! Openlijk daagt hij Abimelech uit tot de strijd. De stadhouder van Sichem, Zebul, blijft Abimelech echter trouw. Hij laat Abimelech weten dat Gaäl op het punt staat ten strijde te trekken. Hij adviseert Abimelech om Gaäl en zijn bende in de val te laten lopen. De volgende dag wordt Gaäl daardoor buiten de stadspoort verslagen. Een deel weet zich weer in Sichem in veiligheid te brengen. Maar daar heeft Zebul nu weer stevig de touwtjes in handen en hij stuurt ze weg. De volgende dag verlaten zij dan de stad. Abimelech is op de hoogte gebracht en opnieuw valt hij aan. Hij blokkeert de weg terug naar de stad. Zo wordt de hele bende van Gaäl verslagen.

Vers 45-49

De afvallige houding van de Schemieten heeft kwaad bloed gezet bij Abimelech. Hij is van mening dat de stad gestraft moet worden en daarom neemt hij de stad in, doodt de mensen en verwoest ze. Door zout te strooien geeft hij de stad over aan onvruchtbaarheid. De inwoners van het versterkte stadsgedeelte (in vers 6 Beth-Millo genoemd, hier Migdal-Sichem = Schemstoren) verschuilen zich in de tempel van de afgod. Abimelech laat vervolgens de tempel met mensen en al in brand steken. Een afschuwelijke geschiedenis waarin de fabel (en profetie) van Jotham letterlijk bewaarheid wordt.

Vers 50-55

Abimelech belegert ook het stadje Tebez. De mensen vluchten naar de versterkte toren in de stad. Terwijl hij voorbereidingen treft om de toren in brand te steken, wordt hij getroffen door een stuk van een molensteen. Zwaargewond valt hij neer. Hij heeft nog net genoeg kracht om zijn wapendrager te bevelen hem te doden, zodat hij niet de schande van het door een vrouw gedood zijn, het graf indraagt. Zo ziet hij het zelf.

Vers 56-57

Van God uit gezien komt deze tiran echter op verachtelijke wijze aan zijn einde, omdat hij zijn 70 broers had vermoord (vers 24 en 56). De Schemieten zijn omgebracht, omdat ze Abimelech in zijn kwade plannen hadden gesteund. Door Gods leiding is de vloek van Jotham in vervulling gegaan.

TER OVERWEGING

In dit gedeelte komt duidelijk de verdorvenheid van de zonde in de mens naar voren. Abimelech is tot gruwelijke dingen in staat. De fabel of parabel kan helpen om de kinderen te laten zien hoe hij als koning is. Het is goed om te benadrukken dat we allemaal in zonden gevallen zijn. Maar dat we juist van deze geschiedenis mogen leren dat God de allerhoogste Koning is en ook Koning is van alle koningen op aarde. Hij staat erboven en regeert vanuit de hemel. Ook in onze levens. Als we Hém liefhebben, Hém vertrouwen, mogen we Hem ook als Koning erkennen. Wat is het mooi en belangrijk als kinderen dat al van jongs af aan leren en meenemen hun leven lang door.

GELOOFSLEER

Verdorvenheid

Wat een verschrikkelijke dingen heeft Abimelech gedaan. Zonde, noemen we dat. Doe jij dat ook? Het is zelfs zo erg – zegt de catechismus in zondag 3 – dat we altijd geneigd zijn het verkeerde te doen. We zijn zo erg verdorven, staat er in vraag 8. Dat betekent dat we door en door zondig zijn. Niet

slechts een beetje, maar helemaal! Maar dat kan veranderen... Door de Heilige Geest. Als Hij in je hart werkt ga je het goede willen. Dan verandert je leven en wordt alles nieuw. En wat een genade, de Heere wil de Heilige geest geven aan allen die Hem daar om vragen! Zie Lukas 11:13.

